

Kulturdepartementet
103 33 Stockholm

Stockholm 2019-10-10

Er ref: Ku2019/00550/KO
Vår ref: SFI-2019-1937

Demokratins skattkammare – Förslag till en nationell biblioteksstrategi

Stiftelsen Svenska Filminstitutet har beretts möjlighet att yttra sig över rubricerade förslag och har följande att anföra.

Filmens roll

Filminstitutet ställer sig i huvudsak positivt till förslaget till en ny biblioteksstrategi, men vill än mer framhålla vikten av filmen och den rörliga bilden som ett väsentligt medium för biblioteken i denna strategi. Film är ett konstnärligt uttryck men det kan också liknas vid ett språk. På samma sätt som människor lär sig läsa och skriva behöver de lära sig den rörliga bildens språk, vilket kräver förståelse för den rörliga bildens ursprung och för hur den kan utvecklas. Filmen är också en spegling av vårt samhälle, den är vårt kollektiva och visuella minne, som skildrar oss själva, hela Sverige, och världen i stort. Den berättar vilka vi är, var vi kommer ifrån och vart vi är på väg.

Bibliotekens kärnuppdrag är kunskaps- och litteraturförmedling, men vi har upplevt ett paradigmskifte där bibliotekens verksamhet kommit att omfatta mycket mer än böcker. När biblioteken skapades var böcker den form i vilken en berättelses narrativ gestaltades. Idag uttrycker vi oss, roar oss, lär oss, speglar oss och upptäcker världen i minst lika stor utsträckning genom filmen. Utredningen utgår från att biblioteken är samhällets öppna rum, men utredningen saknar aspekterna av att själva kärnuppdraget skulle behöva vidgas för att kunskapen ska bli komplett. Vi lär oss idag att skriva, läsa och analysera böcker. Men att skapa och förstå film ses fortfarande inte som färdighet som behövs. Detta trots att biblioteken enligt biblioteksuppdraget ska verka för mediekritik, och trots att bildmanipulationer är lika vanliga inom den rörliga bilden som inom andra former av nyhetsförmedling. Filminstitutet ser det som mycket viktigt att filmen är en del av bibliotekens uppdrag. Mot bakgrund av ett sådant uppdrag öppnas även upp möjligheter för samarbete kring medie- och informationskunnighet (MIK), filmvisningar och samtal om film samt kring kompetensutveckling inom film och rörlig bild för bibliotekspersonal.

Film och rörlig bild är en central färdighet inom MIK, vilken förslaget lyfter som avgörande för förmågan att kritiskt söka, granska och värdera information. Filmkunnighet är en del av MIK-begreppet och det behöver tydliggöras och lyftas. För även om barn och unga lever i en digital värld och ständigt möter rörliga bilder och ny teknik innebär det inte per automatik att de är filmkunniga. Kunnigheten handlar om mycket mer än tillgång

och teknik. Det handlar framförallt om att behärska den rörliga bildens språk. Det innebär även både kreativt skapande och konstnärlig kommunikation. Som framgår av förslaget är biblioteken i sig även viktiga för filmen som kulturyttring. I förslaget berörs t.ex. bibliotekens arbete med att ge människor möjlighet att arbeta med olika kreativa uttryck. Detta omfattar givetvis även filmskapande. Region- och folkbiblioteken är viktiga samarbetspartners för Filminstitutet och de regionala filmverksamheterna. Filminstitutet tillsammans med de regionala filmverksamheterna bidrar gärna med kompetens och resurser i detta samarbete, exempelvis för att kunna följa den digitala utvecklingen.

Skolan använder filmen i sin undervisning och samtalen utgår ofta från film. Samtidigt finns det få ställen att se film, biograferna når inte alla svenskar och resurserna och utbudet på biograferna är starkt kommersialiserat. I förslaget påpekas att biblioteken inte är låsta till den egna lokalen (s. 12). Här vill Filminstitutet framhålla möjligheten till samarbete mellan biblioteket och biografen, de två kulturinstitutioner som ofta finns på orten, även i de allra minsta kommunerna. Här skulle både kunskapen hos bibliotekarierna kunna tas tillvara och samtidigt utvecklas, men man skulle också i högre utsträckning kunna skapa en levande mötesplats med bibliotek som ha mindre dukar för filmupplevelser men också som länk in till skolan via skolbiblioteken.

Förändrad pliktlagstiftning

Filminstitutet är utförare av den statliga filmpolitiken genom prop. 2015/16:132 *Mer film till fler – en sammanhållen filmpolitik* i vilken de sju filmpolitiska målen definieras. Ett av de filmpolitiska målen är att ”det svenska filmarvet bevaras, användas och utvecklas”. Arbetet med detta mål innebär bland annat insamling av den film som förevisas i olika visningsfönster i Sverige. Det kan röra sig om allt från filmer som visats på biograf till filmer som finns tillgängliga på streamingtjänster. Vid en reformering av pliktlagstiftningen till en mer moderniserad och omfattande sådan, är det viktigt att inte enbart utgå ifrån den befintliga pliktlagstiftningen, vilken i sin tur utgår ifrån Kungliga bibliotekets och de sju pliktmottagande bibliotekens behov. I Sverige sker insamling även av andra institutioner såsom Filminstitutet. Det är därmed avgörande att ta i beaktande hur den insamling som sker via pliktlagstiftning är relaterad till annan insamling som sker på statlig/nationell nivå, däribland film. Filminstitutet välkomnar den utredning av pliktlagstiftningen som föreslås i förslaget till en nationell biblioteksstrategi (s. 30).

För Stiftelsen Svenska Filminstitutet

Anna Serner, VD